

Sygn. akt VI ACa 1545/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ksenia Sobolewska - Filcek

Sędzia SA – Jolanta Pyżlak

Sędzia SO del. – Tomasz Pałdyna (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko (...) spółce jawnej w S. (poprzednio (...) spółce jawnej w S.), I. W., L. W. (1), A. G., M. G., (...) spółce jawnej w likwidacji w S.

o zapłatę i wydanie

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 12 października 2015 r., sygn. akt III C 654/11

I. odrzuca apelację (...) spółki jawnej w likwidacji w S.;

II. uchyla zaskarżony wyrok w punktach pierwszym, czwartym i piątym w stosunku do (...) spółki jawnej w likwidacji w S. i w stosunku do tej spółki umarza postępowanie;

III. oddala apelację w pozostałej części;

IV. nakazuje pobrać od (...) spółki jawnej w S. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w W. 32 695 (trzydzieści dwa tysiące sześćset dziewięćdziesiąt pięć) zł tytułem brakującej części opłaty od apelacji.

Sygn. akt VI ACa 1545/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 7 lutego 2018 roku

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością działająca pod firmą (...) domagała się w pozwie zasądzenia solidarnie od (...) I., L. W. (1), (...) spółki jawnej w S. oraz I. W., L. W. (1), A. G., M. G. i (...) spółki jawnej w likwidacji w S. kwoty 1.098.950,30 zł z ustawowymi odsetkami od 30 marca 2011 roku do dnia zapłaty. Do pozwu załączono weksel opiewający na sumę 2.360.248,43 zł. Powódka wyjaśniła, że weksel omyłkowo wystawiono na wyższą kwotę, wynikającą z innej umowy leasingu łączącej ją z wystawcą weksla. W toku postępowania powódka wniosła dodatkowo o zasądzenie 1.050,723 zł oraz o nakazanie pierwszej z pozwanych wydania opisanego bliżej żurawia, ładowarki i

samochodu osobowego. Żądanie wydania samochodu zostało ostatecznie cofnięte, a żądanie dodatkowej zapłaty, które rozszerzono ostatecznie do 5.537.440,80 zł, zostało w całości wyłączone do odrębnego rozpoznania.

Pozwani domagali się oddalenia powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w całości uwzględnił żądanie zapłaty i wydania żurawia i ładowarki, umorzył postępowanie w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu i kosztach sądowych.

Z uzasadnienia wyroku wynika, że roszczenie zasądzone na podstawie weksla własnego, wystawionego przez pierwszą z pozwanych i poręczonego przez pozostałych. Źródłem roszczeń wekslowych miała być umowa leasingu operacyjnego żurawia samochodowego, zawarta 13 grudnia 2006 roku pomiędzy powódką a podmiotem o nazwie (...) s.c. I. W., L. W. (1), A. G.” i oznaczona numerem (...). Zobowiązania z tej umowy – w drodze aneksu z 26 listopada 2007 roku – przejęła spółka jawna Zakład Usług (...), wstępując w prawa i obowiązki dotychczasowego korzystającego, wystawiając weksel i deklarację wekslową. Spółka ta dwukrotnie zmieniała nazwę, ostatecznie na (...).

W związku z bezskutecznym upływem terminu wyznaczonego do zapłaty zaległych płatności umowa leasingu została wypowiedziana pismem z 1 kwietnia 2010 roku, a 15 marca 2011 roku powódka wypełniła weksel na 2.380.268,43 zł, z datą 13 grudnia 2006 roku i pismem z 15 marca 2011 roku przedstawiono pozwanym weksel do zapłaty, zakreślając termin zapłaty do 29 marca 2011 roku. Z dalszych ustaleń wynika, że powódka wzywała pełnomocnika pozwanej do zwrotu przedmiotu leasingu, który jednak do chwili wyrokowania nie został zwrócony.

Sąd ustala także, że powódkę i spółkę (...) łączyła również umowa leasingu Nr (...), na podstawie której korzystającemu została przekazana do użytkowania bliżej tu opisana ładowarka. Umowa ta została wypowiedziana pismem z 1 kwietnia 2010 roku, ale przedmiot leasingu nie został zwrócony. Sąd odnotowuje jeszcze, że strony postępowania łączyło wiele umów leasingu, jak też, że spółka (...) oraz spółka jawna Usługi (...) Sp. j. domagały się od powódki wskazania sposobu rozliczenia wpłat dokonanych przez pierwszą ze spółek w kwocie 361.021,26 zł oraz przez drugą spółkę w kwocie 291.082,65 zł, jak też wskazania sposobu zagospodarowania przedmiotów leasingu z poszczególnych umów, ale nie uzyskały odpowiedzi.

Jako rzecz niewątpliwą Sąd Okręgowy przyjął, że powódkę i pierwszą z pozwanych łączyła umowa leasingu zabezpieczona wekslem załączonym do pozwu i poręczonym przez pozostałych pozwanych. Sąd uznał przy tym, że weksel ten został wystawiony w celu zabezpieczenia tej konkretnej umowy. Zdaniem sądu błędnie jedynie wpisano kwotę roszczenia, zaczerpniętą prawdopodobnie z innej umowy. Natomiast data na wekslu nakazuje – jak się przyjmuje – wprost odnosić go do umowy będącej przedmiotem niniejszej sprawy. Uznaje się przy tym, że nieprawidłowo wpisana kwota nie rzutuje na ważność weksla, zaś data weksla została wpisana według wyboru finansującego, co jest również dopuszczalne.

Powołując się na art. 709¹⁵ k.c. Sąd Okręgowy uznał, że wobec zarzutu pozwanych, wskazującego na wygaśnięcie stosunku podstawowego wobec spłaty należności na rzecz leasingodawcy, spór pomiędzy stronami przeniósł się ze stosunku wekslowego na stosunek podstawowy, tj. umowę leasingu. Sąd uznał też, że decydujące znaczenie dla sprawy miała opinia biegłego sądowego L. W. (2), która stanowiła podstawę ustaleń sądu. Z opinii tej ma wynikać, że na datę wypowiedzenia umowy korzystający zalegał z płatnościami na kwotę 57.699,97 CHF, co ma czynić samo wypowiedzenie zasadnym. Z opinii ma też wynikać, że dla zamknięcia bilansu umowy należność powoda na datę opiniowania wynosi 1.211.436, 57 zł.

Powołując się na opinię biegłego Sąd Okręgowy zwraca uwagę na konieczność rozliczenia kwot 343.434 zł i 277.240,35 zł, które zostały wymienione w piśmie powoda z 17 czerwca 2011 roku, co do których nie jest wiadomym, na poczet których umów zostały rozliczone. Pismo owo ma traktować ogólnie o rozliczeniu umów łączących strony postępowania i nie odwołuje się wprost do umowy będącej przedmiotem niniejszej sprawy. Zdaniem sądu pierwszej instancji pismo to nie daje podstaw do zarachowywania wskazanych przez biegłego kwot na poczet należności wynikających z umowy (...), ale takiej możliwości nie wyklucza. Przyjmuje przy tym, że ciężar wykazania, że należności te winny być zaliczone czy też zostały zaliczone na poczet tejże umowy obciąża pozwanych, nie zaś powoda. Zauważa się przy tym,

że pierwszemu z pozwanych, jako wystawcy weksla, przysługiwały zarzuty dotyczące weksla, jak i zarzuty odnoszące się bezpośrednio do stosunku podstawowego. Do chwili puszczenia weksla w obieg nie uzyskał on abstrakcyjnego charakteru, zobowiązania pozwanego wobec (...) mają nadal charakter kauzalny. Zauważa się też, że podniesienie przez dłużnika wekslowego zarzutów ze stosunku podstawowego nie powoduje utraty przez posiadacza weksla formalnej i materialnej legitymacji wekslowej. W dalszym ciągu zatem to na dłużniku wekslowym – zdaniem sądu – spoczywa ciężar udowodnienia, że weksel wypełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Sąd powołuje się przy tym na art. 6 k.c., uznając, że brak jest podstaw do przerwania ciężaru dowodu w tym zakresie na powoda. Strona pozwana – jak się wywodzi – nie zaoferowała żadnego dowodu, który umożliwiłby ustalenie, że należności uiszczane na rzecz (...) doprowadziły do zaspokojenia całości roszczeń wynikających z umowy (...). Takim dowodem byłby dowód z opinii biegłego, której przedmiotem byłaby analiza sposobu rozliczenia wpłat wnoszonych przez pozwaną spółkę na poczet wszystkich umów łączących strony, które dotychczas nie zostały rozliczone. Jedynie takie ustalenie – jak przyjmuje sąd – dałoby możliwość weryfikacji zarzutu pozwanych.

W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdza, że weksel będący przedmiotem niniejszego postępowania jest ważny w świetle wymogów formalnych wskazanych w treści art. 101 prawa wekslowego. Dlatego uznał żądanie pozwu o zapłatę za zasadne w całości, a rozstrzygnięcie w przedmiocie żądania odsetkowego oparł na treści art. 481 k.c., mając na uwadze przedstawienie weksla do zapłaty pismem z 15 marca 2011 roku, zakreślającym termin zapłaty.

Wobec skutecznego wypowiedzenia umowy leasingu (...) Sąd Okręgowy uznał za zasadne żądanie pozwu co do wydania przedmiotu leasingu w postaci żurawia, orzekając w tej materii na podstawie art. 709⁽¹⁷⁾ k.c. w zw. z art. 675 § 1 k.c. Powołując się na tę samą podstawę normatywną sąd uznał za zasadne również roszczenie dotyczące wydania ładowarki, której dotyczyła umowa leasingu Nr (...). Umowa – jak się zauważa – została wypowiedziana, a przedmiot leasingu nie został do chwili obecnej zwrócony. Strona pozwana – jak się zauważa – nie kwestionowała wypowiedzenia umowy ani jego skuteczności.

Powołując się na art. 461 § 2 i 709¹⁷ k.c. Sąd Okręgowy uznał za bezskuteczny podniesiony przez pierwszego z pozwanych zarzut zatrzymania. Sąd uznał przy tym, że pozwany nie udowodnił istnienia roszczenia, które uzasadniałoby zastosowanie prawa zatrzymania.

Sąd umorzył postępowanie w zakresie roszczenia o wydanie samochodu S. (...), wobec cofnięcia powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia, spowodowanego zwrotem przedmiotu umowy leasingu. Natomiast rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu oparł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. O kosztach sądowych są miał orzec na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 113 u.k.s.

Apelację od tego wyroku wnieśli pozwani, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo oraz w punktach traktujących o kosztach procesu i kosztach sądowych, zarzucając sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 10 w zw. z art. 101 prawa wekslowego przez nieprawidłowe zastosowanie i zasądzenie na podstawie nieważnego weksla, art. 10 prawa wekslowego przez nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że weksel dołączony do pozwu w niniejszym postępowaniu zabezpieczał umowę numer (...), art. 709⁽¹⁵⁾ w zw. z art. 675 § 1 k.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i nakazanie wydania dwóch rzeczy ruchomych oraz art. 6 k.c. przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie, że powódka udowodniła, że pozwany (...) s.j. jest w posiadaniu dwóch rzeczy ruchomych opisanych w wyroku. Sąd miał też dopuścić się błędów w ustaleniach faktycznych polegających na uznaniu, że weksel, na podstawie którego powód dochodzi roszczenia w niniejszym postępowaniu, zabezpieczał umowę Nr (...), na nie ustaleniu, że zgodnie z pismem powoda z 11 marca 2011 roku „Przedstawienie Weksla do zapłaty” w dniu 15 marca 2011 roku wypełniony został weksel gwarancyjny wystawiony na zabezpieczenie umowy (...) na kwotę 1.098.950,30 zł oraz na nie ustaleniu, że weksel, na którym powód opiera roszczenie w niniejszym postępowaniu, został wypełniony 29 marca 2011 roku.

W konkluzji pozwani wnoszą o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego

rozpoznania sądowni pierwszej instancji, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu wobec pozwanych (...)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona jedynie w takim zakresie, w jakim zakwestionowała możliwość orzekania w stosunku do pozwanej (...) spółki jawnej z siedzibą w S.. Wyrok w stosunku do tej spółki musiał być uchylony a postępowanie wobec niej umorzone na podstawie art. 386 § 3 k.p.c., skoro ta nie istnieje i nie istniała w dacie orzekania przez sąd pierwszej instancji. Na stronie internetowej Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...) figuruje informacja o wykreśleniu tego podmiotu z rejestru z dniem 7 września 2012 roku oraz o tym, że orzeczenie w tym przedmiocie uprawomocniło się 22 września 2012 roku. Konsekwentnie odrzuceniu podlegała apelacja tej spółki, o czym orzeczono na podstawie art. 373 k.p.c. Spółka (...) z chwilą wykreślenia z rejestru utraciła zdolność sądową – nie mogła występować w roli pozwanej i nie mogła wnieść apelacji. Dziwić może tylko, że przez tyle lat pełnomocnik pozwanych nie poinformował sądu o tym fakcie, podnosząc go dopiero w apelacji.

Przechodząc do oceny zarzutów apelacji w pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że weksel załączony do akt sprawy nie jest nieważny, jak chcą apelujący. W istocie wypełniono go na wyższą kwotę, niż wysokość zobowiązania wynikającego z umowy leasingu, ale okoliczność ta – sama z siebie – nie powoduje nieważności weksla, co wynika jasno z art. 10 prawa wekslowego. Mamy wszak do czynienia z wekslem własnym niezupełnym, gdzie określenie sumy wekslowej należy do posiadacza weksla. Inną sprawą jest istnienie zobowiązania z weksla w takiej a nie innej wysokości (por. J. Jastrzębski, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz 2014, komentarz do art. 10). Kwestia ta była badana przez sąd pierwszej instancji na zarzut pozwanych. Z ustaleń sądu okręgowego wynika, że dochodzona kwota znajduje pokrycie w należności, jaką wygenerował stosunek podstawowy, a ściślej – umowa leasingu żurawia samochodowego, zawarta 13 grudnia 2006 roku pomiędzy powódką a I. W., L. W. (1) i A. G., działającymi w ramach spółki cywilnej. Ich prawa i obowiązki z tej umowy zostały przejęte przez spółkę jawną (...), L. W. (1), A. G., która obecnie nazywa się (...).

Związku zobowiązania wekslowego z tą właśnie umową leasingu nie przekreślają argumenty podniesione w apelacji. Sąd Okręgowy dał wiarę powódce, że omyłkowo wypełniła weksel na wyższą kwotę, zaczerpniętą z innej umowy leasingu. To, że jednocześnie poinformowała dłużników, przedstawiając weksel do zapłaty, że wypełniono weksel na 1.098.950,30 zł, nie oznacza, że nie doszło do kolejnej omyłki i dłużników poinformowano o rzeczywistej wysokości zobowiązania a nie o kwocie ujawnionej na wekslu. Nie mają przy tym racji apelujący, doszukując się sprzeczności pomiędzy datą wskazaną na wekslu jako „data płatności” a datą podaną w piśmie powódki z 15 marca 2011 roku, bo w tym ostatnim mowa jest o dacie wystawienia weksla, który w istocie mógł być wypełniony 15 marca 2011 roku, a na wekslu figuruje data płatności i taką właśnie datę wskazano w piśmie „przedstawienie weksla do zapłaty”. Wszelkie wątpliwości powinna rozstrzygać data wystawienia weksla, która odpowiada dacie zawarcia umowy leasingu. W tych okolicznościach uznać trzeba, że sąd okręgowy miał podstawy do uznania, że stosunkiem podstawowym leżącym u podstaw zobowiązania wekslowego była umowa leasingu operacyjnego (...). Ten właśnie stosunek był przedmiotem analizy sądu w odpowiedzi na zarzut podniesiony w trybie art. 10 prawa wekslowego. Istnienia zobowiązania ze stosunku podstawowego apelacja nie kwestionuje.

Apelujący kwestionują natomiast istnienie obowiązku wydania maszyn opisanych w wyroku, podnosząc przy tym zarzuty naruszenia art. 6 i 709¹⁵ w zw. z art. 675 § 1 k.c. Zarzuty te nie znalazły rozwinięcia w uzasadnieniu apelacji, co utrudnia odniesienie się do nich. Warto przypomnieć, że pozwana spółka jawna weszła w posiadanie dwóch maszyn określonych bliżej w wyroku w wykonaniu umowy leasingu i fakt ten nie był przez pozwanych kwestionowany. Skoro tak, to po zakończeniu umowy zobowiązana była zwrócić przedmiot leasingu i to ona winna wykazać, że to uczyniła, tj. że wykonała swoje zobowiązanie. To na niej w tej kwestii – po myśli art. 6 k.c. – spoczywał ciężar dowodu. Pozwana spółka nie podjęła nawet w tym kierunku inicjatywy dowodowej. Zresztą, w toku postępowania zaślaniała się prawem zatrzymania, co stoi w sprzeczności z twierdzeniem o tym, że nie posiada przedmiotu leasingu.

W tych okolicznościach apelacja spółki jawnej (...), I. W., L. W. (1), A. G. i M. G. w zakresie ich własnych zobowiązań podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. Jednocześnie Sąd Apelacyjny – po ustaleniu

wartości przedmiotu zaskarżenia, która w przypadku pozwanej spółki (...) spółki jawnej w S. winna uwzględniać nie tylko kwotę wekslową ale i wartość roszczenia windykacyjnego – nakazał pobrać od niej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w W. 32.695 zł tytułem brakującej części opłaty od apelacji, którą błędnie określono na 54.948 zł, zamiast na 87.643 zł, przy wartości przedmiotu zaskarżenia równej 1.752.849 zł.